

Prof.dr.sc. Luka Crnković¹
Mr.sc. Ivo Mijoč²

REGULATIVA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA VELIKIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ I EUROPSKOJ UNIJI

Sažetak

Propisano jedinstveno uvođenje MRS/MSFI, na globalnoj razini, odvija se kroz četiri vremenske dimenzije: (1) 2005. godine pojedine zemlje započinju sa usklađivanjem nacionalnih računovodstvenih standarda i lokalnih okvira sa Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja kako bi sastavljanje temeljnih financijskih izvješća prilagodili IASB-ovim zahtjevima, (2) 2006. godine određene zemlje uspješno provode proces implementiranja standarda financijskog izvješćivanja i zamišljeni projekt počinje dobivati ozbiljniju dimenziju, (3) 2007. godine većina zemalja svijeta propisuje i/ili dopušta Međunarodne standarde financijskog izvješćivanja premda pojedine države koriste opciju odgode od izravne primjene Uredbe Europske Unije (1606/2002) s kojom se regulira jedinstveno europsko financijsko izvješćivanje i (4) sa 2009. godinom očekuje se od većine zemalja svijeta obvezno propisivanje i službena primjena standarda financijskog izvješćivanja. Cilj rada je ukazati na poteškoće financijskog izvješćivanja u primjeni jedinstvenog računovodstvenog seta MRS/MSFI, u zakonodavnom okruženju, EU i Republike Hrvatske.

Ključne riječi: računovodstvo, financijsko izvješćivanje, MRS/MSFI, veliki poslovni subjekti, Europska unija, Republika Hrvatska.

¹ prof.dr.sc. Luka Crnković, redoviti profesor, Ekonomski fakultet u Osijeku, Gajev trg 7, 31 000 Osijek

² mr.sc. Ivo Mijoč, asistent, Ekonomski fakultet u Osijeku, Gajev trg 7, 31 000 Osijek, imijoc@efos.hr

1. UVOD

Sa raznih stajališta pisalo se o Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (*MSFI*)³, stupnju primjene i potencijalnim koristima za praksu i gospodarstvo. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja jesu standardi i objašnjenja koje je donio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde. Oni obuhvaćaju: (a) Međunarodne standarde financijskog izvještavanja, (b) Međunarodne računovodstvene standarde i (c) Objašnjenja Povjerenstva za objašnjenja međunarodnog financijskog izvješćivanja (*IFRIC*)⁴ ili bivšeg Stalnog povjerenstva za objašnjenja. (*Domazet, 2006.*)

Mnogobrojni sudionici u poslovnim transakcijama (interni i eksterni) na svojstven način prihvatili su uvođenje standarda financijskog izvješćivanja i kontinuiranu obvezu primjene istih u sastavljanju i prezentiranju financijskih izvješća.

Financijsko izvještavanje prema *MRS/MSFI* neophodno je za transparentno i ujednačeno prikazivanje bilančnih pozicija trgovačkih društava kako bi se korisnicima financijskih izvješća omogućilo lakše razumijevanje prikazanih podataka. Navedenim inicijativama nastavljen je realizacija *IASB-a (International Accouting Standards Board)*⁵ za harmonizacijom međunarodnog računovodstva budući primjena nije bila ujednačena u svim zemljama Svijeta.

Financijsko izvješćivanje uvelike ovisi o mikro i makro okruženju - riječ o složenom i stohastičnom procesu naglašavajući institucionalno-zakonodavno okruženje, sa specifičnim razlikama od zemlje do zemlje. Naime, to je jedna od činjenica koje idu u prilog uočenom *gapu* u primjeni standarda financijskog izvješćivanja. S druge strane, primjena standarda u financijskom izvješćivanju utječe na povećanje konkurentnosti za ravnopravno sudjelovanje na globalnom financijskom tržištu kapitala.

Pojedine zemlje EU započele su mnogo ranije sa sustavnim uređenjem računovodstveno-korporativnog sektora u odnosu na zemlje nečlanice eurozone. Tijekom vremena izrađeni su i usvojeni standardizirani postupci u sastavljanju i iskazivanju bilančnih pozicija u homogenim financijskim izvješćima trgovačkih društava. Rezultat je oblikovanje nacionalnih računovodstvenih standarda poznatih kao američki, engleski, francuski, njemački i drugi računovodstveni standardi. Kad bismo bilancu jednog poslovnog subjekta sastavili prema svakom od spomenutih nacionalnih standarda dobili bismo različite bilance. Zajednički im ne bi bio ni zbroj! (*Crnković et al, 2008*). Tako bi pojedina trgovačka društva koristeći nacionalne računovodstvene standarde mogla

³ eng. IFRS – International Financial Reporting Standards

⁴ 1996. godine osniva se Odbor za tumačenje standarda (*Standard Interpretation Committee (SIC)*), koji je preteća Povjerenstvu za objašnjenja međunarodnog financijskog izvješćivanja (*International Financial Reporting International Commitee (IFRIC)*) osnovano 2002. godine.

⁵ 29. lipnja 1973. godine od strane 9 velikih zemalja svijeta nastala je ideja za osnivanjem *IASC-a (International Accouting Standards Committee)* radi izrade i donošenja Međunarodnih računovodstvenih standarda, koji će se na jedinstven način primjenjivati na globalnoj razini. 1996. godine nastaje *SIC (Standard Interpretation Committee)*, koji je preteća *IFRIC-u (International Financial Reporting International Commitee)* osnovanom 2002. godine. U međuvremenu, 2001. godine, osniva se *IASB (International Accouting Standards Board)* sa sjedištem u Londonu. Zadaća i cilj *IASB-a* je donošenje i usvajanje precizno razrađenih i visokokvalitetnih računovodstvenih standarda sa implementacijom u poslovanju gospodarskih subjekata. Potom se, 2004. godine, u svjetsku praksu uvođe Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja *alias* International Financial Reporting Standards (*IFRS*).

iskazati apreciranu vrijednost vlastite imovine, druga trgovačka društva prikazivala bi veće latentne rezerve, treća trgovačka društva nižu neto dobit i glavnici itd.

Pojedine zemlje koristile su izrađene nacionalne računovodstvene standarde (Danska, Španjolska, Luksemburg, Švedska, Velika Britanija), druge su dopuštale primjenu MRS-ova, treće zemlje uvele su obvezu primjene američkih računovodstvenih standarda - SFAS-ova (Belgija, Finska) (Pervan, 2004), neke zemlje članice EU dopuštale su sve prethodne računovodstvene standarde (Austrija, Portugal).

Šarolikost računovodstvenih standarda sve više dolazi do izražaja zbog globalizacije gospodarstva i sve slobodnijeg tijeka kapitala. (Pervan, 2004), a različitost u financijskom izvještavanju izazvana nacionalno prihvaćenim računovodstvenim načelima i standardima utječe na pojedine korisnike financijskih izvještaja. (Anić-Antić, 2007).

Spajanjem odredbi nacionalnih računovodstvenih standarda nastali su općeprihvatljivi i jedinstveni međunarodni standardi – MSFI.

2. REGULATIVA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

Izvršjeće Europske komisije o provedbi strategije unutarnjeg tržišta⁶ za razdoblje od 2003.-2006. godine utvrdilo je kako računovodstvene usluge zbog različitosti u standardima i propisima, te prisutnih trgovinskih restrikcija postoje u fragmentiranim tržištima. Fragmentirana tržišta onemogućavaju rast inovacija i produktivnosti, odražavaju varijabilnost cijena u pojedinim dijelovima Europske Unije što ne bi bio slučaj da se radi o boljoj integraciji unutarnjeg tržišta EU27. Investitori bez redovitih, pravodobnih, pouzdanih i usporedivih informacija ne mogu procijenjivati investicijske alternative radi donošenja kvalitetnih investicijskih odluka ili adekvatno glasati na skupštinama dioničara. (OECD, 2003.)

Kvalitetno i transparentno financijsko izvješćivanje bitan je čimbenik u praćenju rasta i razvoja tvrtki na temelju tržišnih uvjeta, što omogućuje dioničarima i ostaloj široj javnosti ocijenu uspješnosti managementa poslovnog subjekta.

Pravno uređenje zemalja članica Europske Unije propisano je *acquis communautaireom* (Pravnom stečevinom EU).⁷ U osnovi *acquis-a* usvojene su dvije računovodstvene direktive o uređenju računovodstveno-korporativnog sektora kroz: Četvrtu (IV.) Direktivu EU i Sedmu (VII.) Direktivu EU koje ne pokrivaju područje bankarstva i osiguranja.⁸

Četvrtom Direktivom EU (1978.)⁹ uređuje se godišnje financijsko izvještavanje (sadržaj, objavljivanje i načela vrednovanja bilančnih pozicija) društava s ograničenom odgovornošću, malih i srednje velikih trgovačkih društava (SMEs) i ortakluka. Mala trgovačka društva sastavljaju skraćenu bilancu (čl. 11), ako ne prelaze dva od slijedeća tri kriterija: (a) vrijednost bilančnih pozicija aktive i pasive 3.650.000,00 eura, (b) neto

⁶ Internal Market Strategy Priorities for 2003-2006; <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l70003.htm> [5.4.2008.]

⁷ Pravna stečevina Europske Unije podrazumijeva primarnu legislativu (Ugovore), sekundarnu legislativu (Direktive, Odredbe, Uredbe i sl.) i običajno pravo (presude Europskog suda).

⁸ Područje bankarstva regulirano je Direktivom o bankovnim financijskim izvješćima (1986.), a područje osiguranja Direktivom o financijskim izvješćima za osiguranja (1991.).

⁹ eng. Fourth Council Directive (78/660/EEC): Annual accounts of companies with limited liability; hrv. Četvrta Direktiva Europske Unije: Godišnja financijska izvješća društava s ograničenom odgovornošću.

promet od 7.300.000,00 eura i (c) godišnji prosjek od 50 zaposlenika.¹⁰ Srednja trgovačka društva ne mogu prijeći dva od tri slijedeća ograničenja (čl.27.)¹¹: (a) vrijednost bilančnih pozicija aktive i pasive 14.600.000,00 eura, (b) neto promet od 29.200.000,00 eura i (c) godišnji prosjek od 250 zaposlenika. Trgovačka društva koja kotiraju na burzi izuzeta su iz navedenih kriterija.

Sedmom Direktivom EU (1983.)¹² propisuje se način prikazivanja i sastavljanja konsolidiranih financijskih izvješća (konsolidirana bilanca, konsolidirani račun dobiti i gubitka). Obvezu sastavljanja konsolidiranih financijskih izvješća imaju trgovačka društva EU¹³: (a) kada je matično društvo i/ili podružnica osnovana kao društvo s ograničenom odgovornošću, (b) kada je matično društvo većinski vlasnik dionica (udjela) u drugom društvu, (c) kada matično društvo ima pravo razrješenja ili imenovanja administrativno-upravnih tijela u ovisnom društvu i (d) kada matično društvo ima manjinsko vlasništvo, ali ima kontrolu nad ovisnim društvom.

Direktiva Vijeća 91/674/EEC¹⁴ uređuje godišnja financijska i konsolidirana financijska izvješća propisujući računovodstvene postupke vrednovanja i objavljivanja financijskih izvješća za trgovačka društva iz područja osiguranja. Direktiva Vijeća 86/635/EEC¹⁵ uređuje godišnja financijska izvješća banaka i ostalih financijsko-kreditnih institucija kroz čvrsta pravila mjerenja i prezentiranja računovodstvenih outputa za trgovačka društva iz bankarsko-kreditnog područja.

Osnovni cilj opisanih računovodstvenih regulativa je podizanje stupnja kvalitete i internacionalizacije financijskog izvještavanja trgovačkih društava EU. Međutim, Direktive nisu regulirale na adekvatan način pojedina računovodstvena pitanja, primjerice izvješća o novčanom tijeku, najam i sl. (Gulin, 2001.).

Europska komisija, 2002. godine, usvojila je akt „Strategija financijskog izvješćivanja Europske Unije: Put za naprijed“¹⁶ poznat pod skraćenim nazivom COM/2000/359 kojom se regulira financijsko izvještavanje trgovačkih društava EU. Aktom se predlaže izrada konsolidiranih financijskih izvješća prema Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) za trgovačka društva čijim se dionicama trguje na burzama. Upotrebom homogenih standarda omogućeno je međusobno uspoređivanje prikazanih podataka u računovodstveno-financijskim izvješćima trgovačkih društava i zaštita eksternih i internih korisnika prikazanih informacija.

U ROSC-ovom¹⁷ *Izvješću o pridržavanju standarda i kodeksa* navodi se kako kvalitetno financijsko izvješćivanje može pridonijeti poboljšanju oporezivanja i naplate

¹⁰ Direktiva Vijeća od 13. svibnja 2003. kojom se nadopunjuje Direktiva 78/660/EEZ o godišnjim izvješćima trgovačkih društava vezano uz iznose izražene u eurima (<http://europa.eu.int/lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0038:EN:HTML>). [10.4.2008.]

¹¹ Ibidem.

¹² eng. Seventh Council Directive (83/349/EEC): Consolidated accounts of companies with limited liability; HRV. Sedma Direktiva Vijeća: Konsolidirana financijska izvješća društva s ograničenom odgovornošću.

¹³ http://www.law-bulletin.com/z/seventh_council_directive_13_june_1983_349eec.htm; [15.4.2008.]

¹⁴ eng. Council Directive 91/674/EEC: Annual accounts and consolidated accounts of insurance undertakings; hrv. Direktiva Vijeća 91/674/EEC: Godišnja financijska izvješća i konsolidirana financijska izvješća osiguravajućih društava.

¹⁵ eng. Council Directive 86/635/EEC: Annual accounts of banks and other financial institutions; hrv. . Direktiva Vijeća 86/635/EEC: Godišnja financijska izvješća banka i drugih financijskih institucija.

¹⁶ <http://siteresources.worldbank.org/INTECAADVPRO/Resources/1934132-1134496623329/Corporate-Sector-Module-2-FYL.doc>; [13.4.2008.]

¹⁷ http://www.worldbank.org/ifa/rosc_croatia.htm; [20.3.2008.]

poreza na korporativnu dobit. Nalazi ROSC-a upućuju na određene prepreke u provedbi međunarodnih standarda zbog: (a) nejasnoća i nerazumijevanja oko sadržaja i prirode međunarodnih standarda, (b) nedostatak odgovarajućih mehanizama za davanje nacionalnih ovlasti međunarodnim standardima, (c) nedosljednosti između međunarodnih standarda i zakonskog okvira, (d) neodgovarajući stupanj upotrebe seta MRS/MSFI i (e) nesuglasje između revizorskih i računovodstvenih standarda i zahtjeva tržišta.

Uredba (EZ-a) br. 1606/2002¹⁸ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. srpnja 2002. godine propisuje primjenu MSFI-a za trgovačka društva čije dionice kotiraju na burzi, financijsko-kreditne institucije i osiguravajuća društva. Navedena Uredba ima za cilj smanjiti prepreke prekograničnoj trgovini vrijednosnica kroz osiguranje da konsolidirana financijska izvješća diljem EU budu vjerodostojnija i transparentna i da se mogu jednostavno uspoređivati.¹⁹ Nadalje, istom Uredbom povećava se djelotvornost tržišta, smanjuje se trošak nabave kapitala, povećava konkurentnost i rast trgovačkih društava. Istovremeno, godišnja financijska izvješća listajućih trgovačkih društava propisana su nacionalnim pravilnicima o sadržaju i obliku financijskih i poslovnih izvješća.²⁰

U nekoliko zadnjih godina, Odbor za međunarodne računovodstvene standarde zahtijeva da listajuće kompanije sastavljaju konsolidirana financijska izvješća prema Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (MSFI). (*Larson, Street, 2004.*)

Od 2000.-te godine započinje suradnja i približavanje FASB-a (*Američki odbor za računovodstvene standarde*) i IASB-a, te u rujnu 2002. godine potpisuje se "Memorandum o sporazumijevanju" tzv. „The Norwalk Agreement” čime započinje postupak usvajanja globalno-unificiranih standarda - Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja. Trgovačka društva EU koja se pojavljuju na reguliranim američkim i inim tržištima kapitala moraju sastavljati financijska izvješća sukladno posebnom setu izrade financijskih izvješća – Općeprihvaćenim računovodstvenim načelima SAD-a –US GAAP-u. Postoji namjera za izjednačavanjem US GAAP financijskih izvješća sa financijskim izvješćima trgovačkih društava izvan US GAAP područja.

Primjena MSFI-a u Svijetu prikazana je **Tablicom 1.**

Tablica xx Primjena MSFI-a u Svijetu

MSFI	MSFI_dozvoljeni	MSFI_zabranjeni	MSFI_djelomično korištenje	MSFI_obvezni
Listajuća (kotirajuća) trgovačka društva**	25	34	3	80*
Nelistajuća (nekotirajuća) trgovačka društva****	36	34	19	28

Izvor: Izrađeno prema podacima dostupnim na <http://www.iasplus.com/country/useias.htm>,; [14.4.2008.]

* Uključuje 30 zemalja članica EU/EEA područja

** U 15 zemalja Svijeta nije razvijena burza vrijednosnica

*** Za 40 zemalja svijeta ne postoje službene informacije o primjeni MSFI-a

¹⁸ eng. Regulation (EC) No 1606/2002 of The European Parliament and Council

¹⁹ <http://siteresources.worldbank.org/INTECAADVPRO/Resources/1934132-1134496623329/Corporate-Sector-Module-2-FYL.doc>; [5.4.2008.]

²⁰ U Republici Hrvatskoj izvješće javnog dioničkog društva iz grupe financijskih institucija obvezno se podnosi ispunjavanjem obrasca »TFI-FIN«, izvješće javnog dioničkog društva iz grupe društava za osiguranje obvezno se podnosi ispunjavanjem obrasca »TFI-OSG«, a izvješće javnog dioničkog društva iz grupe ostalih dioničkih društava obvezno se podnosi ispunjavanjem obrasca »TFI-POD«.

U 108 zemalja Svijeta (25+3+80) za kotirajuća trgovačka društva dopušta se ili propisuje obvezna primjena MSFI-a od čega 69,44% promatranih zemalja zahtijeva sukladnost financijsko-revizijskih izvješća sa MSFI, 29,60% zemalja dozvoljava izradu revizijskih i financijskih izvješća prema usvojenim nacionalnim GAPP-ovima ili MSFI-ma, dok u ostalim zemalja dopušta se izrada izvješća prema izboru – GAPP ili MSFI. Različitosti nisu samo u postupku prikazivanja financijskih izvještaja nego postoje i kod priznavanja i vrednovanja elemenata financijskih izvještaja. (Anić-Antić, 2007).

Za nekotirajuća trgovačka društva MSFI su dopušteni ili se obavezuje primjena u 83 zemlje Svijeta što predstavlja izrazito povoljno činjenicu, koja potvrđuje djelovanje i postojanje IASB-a.

Zabrana korištenja MSFI-a za kotirajuća trgovačka društva procijenjuje se na 18,68%, dok za nekotirajuća trgovačka društva iznosi 29%, čime izostaje transparentno financijsko izvješćivanje, potiču se špekulativno-manipulacijski postupci, smanjuje se povjerenje ulagača u kvalitetu financijskih izvješća, povećava se cijena koštanja kapitala i ostali problemi na financijskim tržištima. (Gulin, 2006).

Prema prognozama, predviđa se kako će 150 zemalja Svijeta do početka 2012. godine propisati financijsko izvještavanje po MSFI-ma, a jazz između US GAAP-a i MSFI-a mogao bi se znatno smanjiti (Ken Spencer Memorial Lecture, 2007)²¹ i postati zanemariv. (Gulin, 2006).

Tablicom 2 su prikazane sličnosti i različitosti između MSFI-a i US GAAP-a.

Tablica 2. Financijsko izvještavanje po MSFI i US GAAP-u

Vrsta izvještaja	Naziv	MSFI	US GAAP
Bilanca	Balance sheet	Nije sadržajno propisana. Propisani su elementi koji moraju biti objavljeni.	Slično kao kod MSFI. Javna dionička društva slijede naputke SEC-a.
Izveštaj o dobiti	Income statement	Nije propisan jedinstveni oblik. Mogućnost prikazivanja po metodi ukupnih troškova ili metodi prirode troškova.	Nije propisan jedinstveni oblik. Mogućnost prikazivanja po jednostupanske (single-step) i višestupanske (multiple-step) metode.
Izveštaj o priznatom rashodu i prihodu	Statement of recognised income and expense (SoRIE)/Other comprehensive income and Statement of accumulated other comprehensive income	Nepotreban, ukoliko je sastavljen Izveštaj o promjeni glavnice-objava u bilješkama.	Slično kao MSFI. Mogućnost izbora.
Izveštaj o promjeni glavnice	Statement of changes in share (stock) holders' equity	Nepotreban, ukoliko je sastavljen SoRIE- objava u bilješkama.	Slično kao MSFI.
Izveštaj o novčanom tijeku	Cash flow statements	Tri vrste aktivnosti prikazanih po indirektnoj metodi.	Slično kao MSFI.
Računovodstvene politike	Changes in accounting policy	Usporedni prikaz izmjena po godini.	Slično kao MSFI.

Izvor: http://www.pwc.com/pl/eng/ins-sol/publ/2006/ifrs_simm_diff.pdf; [19.4.2008.]

²¹ http://www.frc.gov.au/reports/other/2007_ken_spencer_memorial_lecture.pdf; [22.4.2008.]

3. REGULATIVA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Financijsko izvješćivanje u modernoj tržišnoj ekonomiji temeljenoj na tržištima kapitala i u uvjetima razdvojenosti funkcija vlasništva i upravljanja u modernim korporacijama jedini su izvor financijskih podataka za ulagače upravo temeljna financijska izvješća. (Pervan, 2004). Temeljna financijska izvješća smanjuju donošenje hazardskih i nemjerljivih odluka, smanjuju trošak upravljanja, ali istovremeno povećavaju stopu prinosa od ulaganja u vrijednosne papire.

U Republici Hrvatskoj, regulativa računovodstvenog sektora ima slijedeće oblike: (a) zakonsku regulativu kroz Zakon o računovodstvu, Zakon o reviziji, Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o tržištu vrijednosnih papira, poreznim zakonima i (b) međunarodnu regulativu temeljenu na računovodstvenim standardima i propisima (MRS/MSFI, Direktive, Kodeks računovodstvene profesije).

Ministarstvo financija iniciralo je formiranje radne skupine za izradu prijedloga nacрта novog Zakona o računovodstvu, koja treba ponuditi rješenja oko terminološke neusklađenosti sa drugim zakonima, posebice sa Zakonom o trgovačkim društvima, zatim stupanj primijenjivosti MRS/MSFI, IV. i VII. Direktivom i Uredbom EU (1606/2002) (...),²² te ponuditi konkretna rješenja u svezi shema i sadržaja financijskih izvješća. Obveza usklađivanja hrvatskog zakonodavstva sa pravnim stečevinama EU usuglašena je Nacionalnim programom Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj Uniji.

Noveliranim ZOR-om, hrvatski računovodstveni sektor obilježava: (a) obavezna upotreba MSFI-a u izradi konsolidiranih financijskih izvješća za kotirajuća trgovačka društva uz određene izuzetke, te (b) nadzor, kontrolu i pojašnjavanje primjene pojedinih standarda financijskog izvješćivanja obavlja posebno imenovano stručno tijelo - Odbor za standarde financijskog izvješćivanja. (Tadijančević, 2006).

Većina EU zemalja uspjela je izraditi nacionalne računovodstvene standarde za razliku od Republike Hrvatske koja je Međunarodne računovodstvene standarde iz 1993. godine prihvatila kao nacionalni računovodstveni okvir. Izjednačavanjem MRS-eva sa nacionalnim računovodstvenim standardima Republika Hrvatska napravila je „presedan“ u računovodstvenoj praksi.

Naglašeni problemi primjene MRS/MSFI-ova u Republici Hrvatskoj utjecali su na promjenu računovodstvene regulative, te prema Zakonu o računovodstvu (NN., 146/05) u primjeni od 2006. godine, poslovni subjekti koji nisu klasificirani u skupinu velikih (prema istom Zakonu, čl. 17.) i ne kotiraju na burzi, nisu obvezni primjenjivati MSFI u cijelosti, već to mogu učiniti na dobrovoljnoj osnovi ili primjenjivati standarde koje je donio hrvatski Odbor za standarde financijskog izvještavanja.²³

Daljnje izmjene i dopune Zakona o računovodstvu (NN, 109/07) u primjeni od 2007. godine, poslovni subjekti koji nisu klasificirani u skupinu velikih (prema istom Zakonu, čl. 12.) i ne kotiraju na burzi, nisu obvezni primjenjivati MSFI, već je za njih izrađen poseban računovodstveni set standarda – HSFI za srednja i mala trgovačka društva. HSFI temelje se na MSFI-ma uvažavajući neke specifične potrebe hrvatskih

²² Tadijančević, S. (2005.): Osvrt na novi Zakon o Zakonu o računovodstvu, Računovodstvo i financije, br.12./05., str.3.

²³ Baldarelli, M., Demartini, P., Mošnja-Škare, Application of accounting standards in small and medium enterprises in Italy and Croatia, *Ekonomika istraživanja Economic Research*, (2007) , 1; 8-25.

malih i srednjih trgovačkih društava (*Klikovac, 2007*). U usporedbi s potpunim MSFI-ma, obujam MSFI SMEs je smanjen za 85%, a standardi za mala i srednja trgovačka društva omogućiti će usporedivost s potpunim MSFI, dok će istovremeno smanjiti teret financijskog izvještavanja poslovnih subjekata bez javne odgovornosti (*Klikovac, 2007*).

Prema službenim podacima Hrvatske gospodarske komore (iz 2006. godine na temelju predanih GFI-POD obrazaca) u Republici Hrvatskoj ima registrirano 77521 trgovačkih društava. U ukupnoj strukturi trgovačkih društava Republike Hrvatske dionička društva sudjeluju sa 1,80 % (1396 poslovnih subjekata), društva sa ograničenom odgovornošću sa 95,17% (73 775 poslovnih subjekata), a ostali pravni oblici zauzimaju 3,03 % (2350 poslovnih subjekata). Sukladno podacima FINA-e i HGK-a, sa 2005.-om godinom, gospodarski sektor RH-a sastoji se uglavnom od malih i srednjih poduzeća zauzimajući 98,20% od ukupnog broja registriranih poslovnih subjekata pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK-u).

Na temelju članka 18. Zakona o računovodstvu i članka 16. Pravilnika o načinu rada Odbora za standarde financijskog izvješćivanja istoimeni Odbor na svojoj sjednici održanoj dana 12. prosinca 2005. godine donio je Odluku o objavljivanju MSFI-a u Republici Hrvatskoj čija službena primjena započinje 01. siječnja 2006. godine. Obveznici primjene MSFI-a su velika trgovačka društva čije dionice kotiraju na burzi ili se spremaju na uvrštavanje na službenim tržištima Republike Hrvatske, te javna dionička društva sukladno odgovarajućim odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira. (NN, br. 84/02).

Osnovne strateške implikacije prelaska na MSFI/MRS, pozitivno su ocijenjene u računovodstvenoj struci čime se omogućava usporedivost s drugima u istoj industriji, promovira se veća djelotvornost međunarodnih ulaganja i pristup inozemnom kapitalu čime se olakšava akvizicijski i postakvizicijski postupci. (*Gulin, 2006.*)

Regulativa financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj prikazana je **Tablicom 3.**

Tablica 3. Matrica financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

ZAKONODAVSTVO	Zakon o računovodstvu	Direktive EU	MRS	MSFI	Revizija
Velika trgovačka društva (listajuće kompanije)	Zahtijevano	Proizvoljno*	Zahtijevano	Obvezno	Godišnje
Velika trgovačka društva(nelistajuće kompanije)	Zahtijevano	Proizvoljno*	Zahtijevano	Obvezno	Godišnje
Banke i osiguravajuća društva	Zahtijevano	Proizvoljno*	Zahtijevano	Obvezno	Godišnje
Mala i srednja društva s ograničenom odgovornošću	Zahtijevano	Proizvoljno*	Zahtijevano	HSFI	Ukupan prihod ispod 30 mil kn u skladu sa izjavom o osnivanju ili društvenim ugovorom; mala: jednom u 3 godine

* Odredbe Direktiva EU sadržane su u Zakonu o računovodstvu

Izvor: Izradili autori prema Zakonu o računovodstvu Republike Hrvatske, Zakonu o reviziji Republike Hrvatske, MRS-evima, MSFI-ma i Direktivama EU

Uz tako uređen okvir financijskog izvješćivanja, koji je namijenjen ponajprije ulagačima i kreditorima, postoji i paralelni ili tzv. dualni okvir financijskog izvješćivanja. (Pervan, 2004) reguliran kroz spektar različitih zakonskih propisa.

Prema Zakonu o registru godišnjih financijskih izvješća (NN, 47/03) pravne i fizičke osobe, obveznici poreza na dobit, dužni su dostavljati godišnja financijska izvješća o uspješnosti poslovanja i o financijskom položaju FINA-i. Obveznici čiji se financijski izvještaji revidiraju, dužni su dostaviti revidirane financijski izvještaje sa priloženim neovisnim revizorskim mišljenjem nakon što ga je usvojila skupština na godišnjoj sjednici, najkasnije do 30. rujna tekuće godine. FINA prikuplja i kvartalna financijska izvješća i dostavlja ih Državnom zavodu za statistiku prema Zakonu o službenoj statistici (NN, 103/03) radi analize, proizvodnje i diseminacije statističkih podataka.

Zakonom o reviziji (NN, 146/2005) uređuje se obavljanje revizije financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije. Jednom godišnje reviziji podliježu financijski izvještaji svih dioničkih društava, te komadintnih društava i društava s ograničenom odgovornošću čiji godišnji ukupan prihod u godini koja prethodi reviziji prelazi 30.000.000,00 kuna, banaka, osiguravajućih društava, investicijskih fondova, mirovinskih fondova, mirovinskih osiguravajućih društava i drugih društava po posebnim propisima, kao i povezanih društava bez obzira na njihovu veličinu, ako vladajuće društvo podliježe reviziji. Jednom godišnje reviziji podliježu i konsolidirani financijski izvještaji. Društva s ograničenom odgovornošću i komanditna društva čiji ukupan prihod ne prelazi 30.000.000,00 kuna podliježu obvezi revizije u skladu s vlastitim pravilima, izjavom o osnivanju ili društvenim ugovorom.

Sukladno članku 114. Zakona o tržištu vrijednosnih papira (NN, 84/02)²⁴, javnim dioničkim društvima, smatraju se dionička društva koja, ispunjavaju jedan od kvantitativnih kriterija: (1) izdaju dionice javnom ponudom ili (2) imaju više od 100 dioničara, a njihov temeljni kapital iznosi najmanje 30.000.000,00 kn. Odredbom članka 14. Pravilnika o sadržaju i obliku financijskih i poslovnih izvješća javnih dioničkih društava (NN, 118/03), propisano je da više od 100 dioničara ima ono dioničko društvo koje je zadnjeg dana u sva tri mjeseca tromjesečja za koje se izrađuje izvješće imalo više od 100 dioničara. Slijedom navedene odredbe Pravilnika o sadržaju i obliku financijskih i poslovnih izvješća javnih dioničkih društava, dioničko društvo koje je zadnjeg dana u sva tri mjeseca tromjesečja za koje se izrađuje izvješće imalo više od 100 dioničara, a što je vidljivo iz podataka Središnje depozitarne agencije (SDA) ili podataka iz knjige dionica određenog dioničkog društva, smatra se javnim dioničkim društvom. Izdavatelj je obavezan (čl. 20) objaviti prospekt (javna ponuda) ili potencijalnim ulagateljima dostaviti prospekt izdanja vrijednosnih papira (privatna ponuda). Pored poziva na upis vrijednosnih papira, prospekt obvezno sadrži cjelovitu, točnu i objektivnu informaciju o imovini i obvezama, gubitku ili dobitku, financijskom položaju i perspektivama izdavatelja, svrsi prikupljanja sredstava, čimbenicima rizika, te o pravima koja daju vrijednosni papiri na koje se odnosi prospekt, na temelju koje potencijalni ulagatelj može objektivno procijeniti izglednost i rizike ulaganja i donijeti odluku o ulaganju.

Osim navedenih financijskih izvješća, trgovačka društva u Republici Hrvatskoj dužna su dostavljati podatke poput popisa ovisnih trgovačkih društava, iznosa isplaćenih

²⁴ <http://www.hanfa.hr/misljenja/ZTVF/28.htm>, [23.4.2008.]

dividendi, broja dionica, tržišne cijene dionica, popisa deset najvećih dioničara, financijske pokazatelje, informacije oko izvršenih poslovnih spajanja, vođenja sudskih procesa, bilješku o promjenama računovodstvenih politika i ostale financijske i nefinancijske informacije. (Pervan, 2006).

4. ZAKLJUČAK

Strategijom jedinstvenog tržišta EU27 omogućeno je stvaranje konkuretnog i dinamičnijeg gospodarstva, posebice u računovodstveno-korporativnom sektoru čime se podržava ekonomski razvoj i socijalna kohezija.

Zadani institucionalni okvir u obliku zakonskih regulativa i podzakonskih akata neupitan je čimbenik koji utječe na kvalitetu financijskog izvješćivanja u Republici Hrvatskoj, Europskoj Uniji i Svijetu. Zakonska regulativa može biti čimbenik koji pospješuje, putem ujednačenosti zakonskih odredbi, ili otežava razvoj pojedinih nacionalnih ekonomija čime smanjuje konkurentnost tuzemnih trgovačkih društava na međunarodnim tržištima kapitala i stopu povrata za listajuće vrijednosne papire.

Usvajanjem MSFI-a smanjuju se različitosti u pripremi, izradi, konsolidiranju i revidiranju financijskih izvješća, posebice šarolikost, s težnjom transparentnog prikazivanja učinaka poslovnih transakcija na financijskim tržištima kapitala po fer vrijednosti.

U radu smo prikazali različitosti između regulativa financijskog izvještavanja kod trgovačkih društava Republike Hrvatske i EU. U cilju jačanja zakonodavno-institucionalnog okvira, očekuje se veća osjetljivost državnih institucija u rješavanju problema računovodstvenog sektora prvenstveno radi zaštite ulagača i njihovih izvora kapitala.

5. LITERATURA

1. **Anić-Antić, P.(2007),** *Različitosti financijskog izvještavanja prema MSFI i nacionalnim standardima značajnih svjetskih financijskih tržišta-usporedni prikaz*, Ekonomski pregled, 58 (9-10), 567-585;
2. **Baldarelli, M., Demartini, P., Mošnja-Škare, L. (2007),** *Application of accounting standards in small and medium enterprises in Italy and Croatia*, Ekonomska istraživanja Economic Research, 1; 8-25;
3. **Crnković,L, Martinović,J., Mijoč,I. (2008),** *Financijsko računovodstvo*, EFOS, Osijek;
4. **Deželjin Ja., Džajić, Lj, Mrša, J., Proklin, P., Peršić, M. i Spremić, I. (1995.):** *Računovodstvo*, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb;
5. **Direktive EU - IV. i VII. Direktiva (Smjernica);**
6. **Domazet, T. (2000),** *Međunarodni računovodstveni standardi*, Zagreb;
7. **Domazet, T. (2006),** *Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja 2006/2007: Primjena računovodstva EU u Hrvatskoj*, Zgombić&Faber i HIFR, Zagreb;
8. **Gulin, D. (2001),** *Obilježja i razvoj računovodstvene regulative u svijetu i kod nas*, zbornik radova XXXVI. Simpozija HZRIF, Pula/Zagreb;
9. **Gulin, D. (2006),** *Prilagođavanje regulative financijskog izvještavanja u cilju povećanja efikasnosti profitnog sekora Hrvatske*, XLI. Simpozij Financijsko restrukturiranje profitnog i neprofitnog sektora u Hrvatskoj, HZRFD, Pula;

10. **Greuning, H. (2006)**, *Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja: praktični vodič*, Novo revidirano izdanje, Mate d.o.o., Zagreb;
11. **Grupa autora (2006)**, *Vodič za prvu primjenu MSFI-a i revidiranih MRS-eva*, TEB-poslovno savjetovanje d.o.o., Zagreb;
12. **HZRFD (2005)**, *MSFI uključujući MRS-eve i objašnjenja do 31. ožujka 2004.*, HZRFD, Zagreb;
13. **Klikovac, A. (2006)**, *Utjecaj harmonizacije financijskog izvještavanja u Europskoj Uniji na financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, Ekonomski fakultet u Zagrebu;
14. **Klikovac, A., Volarević, H. (2007)**, *Računovodstveni standardi za mala i srednja poduzeća-međunarodni ili nacionalni standardi?*, Zbornik radova sa II. Međunarodnog simpozija, Mostar;
15. **Larson, R.K., Street, D.L. (2004)**, *Convergence with IFRS in a expanding Europe: progress and obstacles identified by large accounting firms survey*, Journal of International Accounting, Auditing and Taxation 13, p.89-119;
16. **Međunarodni računovodstveni standardi** (NN, br. 65/96, 105/97, 39/97, 3/99);
17. **Međunarodni standardi financijskog izvještavanja**, (NN br. 140/06);
18. **Pervan, I. (2004)**, *Usklađenost okvira financijskog izvješćivanja u Hrvatskoj, Bugarskoj i Rumunjskoj za zahtjevima Europske Unije*, Ekonomski fakultet, Split, Financijska teorija i praksa 28 (4) str. 469-485;
19. **Pervan, I. (2006)**, *Dobrovoljno financijsko izvješćivanje na internetu: Analiza prakse hrvatskih i slovenskih dioničkih društava koja kotiraju an burzama*, Financijska teorija i praksa, Ekonomski fakultet u Splitu, 30 (1) str. 1-27;
20. **Pravilnik o sadržaju i obliku finanjsskih i poslovnih izvješća javnih dioničkih društava**, (NN, 118/03);
21. **Porter, M. (1990)**, *The Competitive advantage of nations*, The Free Press, New York.
22. **Ružić, T. (2003)**, *Korporativno financijsko izvješćivanje Europske Unije – od direktiva do uredbe*, Računovodstvo, revizija i financije, (4). str. 51.-59;
23. **Spremić, I. (ur.), (2003)**, *Računovodstvo*, HZRIFD, Zagreb;
24. **Tadijančević, S., (2005)**, *Osvrt na novi Zakon o računovodstvu*, Računovodstvo i financije, br.12./05., str.3.;
25. **Tadijančević, S., (2006)**, *Rad Odbora za standarde financijskog izvještavanja*, RIF, br. 11/2006, Zagreb;
26. **Tušek, B. (1998)**, *Upravljanje, odlučivanje i računovodstvene informacije*, Slobodno poduzetništvo br. 13 - 14, TEB Zagreb;
27. www.ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ias/ias-use-of-options_en.pdf, [22.4.2008];
28. www.frc.org.uk/documents/paganager/asb/FRSSEJan2007%20web%20optimized.pdf, [22.4.2008];
29. www.europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l70003.htm [21.4.2008];
30. www.europa.eu.int/eurlex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0038:EN:HTML). [21.4.2008];
31. www.law-bulletin.com/z/seventh_council_directive_13_june_1983_349eec.htm [22.4.2008];
32. www.worldbank.org/ifa/rosc_croatia.htm, [22.4.2008];

33. www.siteresources.worldbank.org/INTECAADVPRO/Resources/19341321134496623329/Corporate-Sector-Module-2-FYL.doc; [24.4.2008];
34. www.pwc.com/pl/eng/ins-sol/publ/2006/ifrs_simm_diff.pdf; [15.4.2008];
35. www.hanfa.hr/misljenja/ZTVP/28.htm, [15.4.2008];
36. www.frc.gov.au/reports/other/2007_ken_spencer_memorial_lecture.pdf; [10.4.2008];
37. www.iasb.org [10.4.2008];
38. www.oecd.org [12.4.2008];
39. www.hanfa.hr [12.4.2008];
40. Zakon o porezu na dobit (NN, br. 35/95 i dalje); [15.4.2008];
41. Zakon o porezu na dohodak (NN, br. 25/95 i dalje); [15.4.2008];
42. Zakon o računovodstvu (NN, br. 146/05 i dalje); [15.4.2008];